

MUNGIALDEKO ESAKERAK

- "Zorri aberastue, iñori ohostue".
  - Ama eta ni egun baten berbetan gengoza Meñakako baserrian esan eustan, "Guk egiten dogun moduan bear, edo lan inor ezin da aberastu, orduan nik itaundu neutson: ama, orduan zelan dagoz aberatsak gure artean?"
    - "Ez dau iñongo jokalaririk (apostularirik) egin dauanik fraka barririk".
    - Ñire osabeak idi probetan afizio andia dauka eta sarritan gastau dauz diru mordo piloak desafioetan eta orrelako gauzetan. Egun baten bere etxera joan zan, patrikan ogerleko bat bera be ez eukala, amari dirua eskatzeko prest. Amak ori ikusikeran aipatutako esakerea esan eutson.
      - "Zu espabiletan zaranerako, jaungoikoak gaua egunez egingo dau".
      - Meñakan entzun neutson bein neure aititari, neure anai txikerrak, itzelezko aukera galdu ostean geure arteko futbol partidu batean.
        - "Orrek barakilek baino odol gutxiago dauka".
        - Jatabeko soloan arto-jorran gagozala nire aititak esan eutsan nire amari: Gure mutilak barakilek baino odol gutxiago dauko. Egun ortan nagikerian ibili baitnintzan.
          - "Mungie lapur guztien abie".
          - Mungian entzun neban neure amomak esanda. Aintzina baserritarrak etorten ziran Mungialdera euren txaalak saltzekotan, ori zala eta Mungia feria egunetan lapurrez beterik egoten zan, baserritar koitadoei diru-zorroak kantzeko.
            - "Ñon erromeri, an Santamar".
            - Uda baten dana aprobatuta neukala eta, Mungialdeko jai guztietara joaten nintzan eta bein ori zala ta, nire amak bota eustan esakera au maaian patxadaz jarrita nengoala.
              - Orrek aurrian daukon Santuari baino ez dautso egiten argirik".
              - Ñire Meñakako osaba bat zugaz berbetan badago zeozertaz beti egongo da zure alde. Andik ordu batera beste bat asten bajako berba egiten aren alde be agertuko da kontrakoa esan arren. Bein nire amak ori olanik zala ikusirik esan eutson: Zuk Jose "aurrian dekozun Santueri baino ez deutzazu argirik egiten". Ñire osabeak zeresan ez ekiala erantzun eutsan: "Rosa ez joat gure diskusiñorik inogaz bere ez".

BERBAK

- Sasi-poltsoa edo sasi-boltsoa.
  - Aintzinako denboretan dirua orma zuloetan eta, gordetzen zan. Dirua gorde oi zan boltseak edo zorroak "sasi-boltsea" edo "sasi-poltsoa" eukan izena.
    - Zurrune
    - Karroak atzeko partian palu bat eroaten dau bedarrak kargatzen diranerako jausi ez daitezen. Y grekoa itxura izaten dau:
      - Aititari entzundako.
    - Urkulue.

• Aintzinako laba-suetan artoan erretzen zanean erabili oi eben tresna au. Asta luzea zeukan eta labe suaren barruan egoan artoari bueltea emoteko erabiltzen zan.

• Txikerra nintzala aitita eta biok erreten genduzan arloak gero errotan eroan eta arto uruna egiteko, eta orduan neuk entzundako izena da ori.

- Patana

• Mungialdean patena

• Meñakan patana

• Bedar mota bat dogu. Bere usaina atsegina izaten da, orri zabalak daukaz asunaren modukoak baina punta biribilakaz. Aintzine liburu barruetan ipinten eben liburua zabaltzerakoan usai gozo eta atsegina egon eiten. Erderaz —> Yerba buena edo menta bezala ezagutzen dabe.

ASIER LEGARRETA

MUNGIALDEKO UME-KANTAK ETA KOPLA ZARRAK

1

Aita-semeak tabernan dagoz,
ama ta alaba jokoan.
Aren etxian ez da iñoiz faltako,
atorra zarra kakoan.

2

Ala gizonak eta errementariyek,
prakatxu zarrak eta begiyek gorriyek.

3

Santiyago paseute, Santana gabien,
mutil bi egon ziren bentana batien.
Barrure sartu ziren, zigarroa erretan,
ta amoma topa eben taloak erretan.

4

Txikitxu polit ori,
norena zara zu?
Zeurie izango naz,
zeuk gura banozu.

5

Txikitxu polit "zerzetan",
buruen dozu kopeta.
Zeure soineko ta erropi orrek
iru dozena kortxeta.

6

Tan parranpantan gu re aitte Bilbora
doa.
Tanparranpantan abarka mantatan.
Txinkirrinkitxin Bilbora doa.
Txinkirrinkitxin zer eiten?,
Txinkirrinkitxin makallotxu bat,
Josebatxuri ekarten.

7

Dingilin dago Mariñe,
beti orrela bagiñe.
Beti onela izateko,
boltsie deuku ariñe.

8

Ñire andria ona ei da,
auzoak alan diñauste.
Baiña erositako presiyoan,
pozik salduko neuke.
Ñire andriak kamisa zarra.
garbia balu ezer ez.
Zazpi astian aldian dauko,
erantzitako alperrez.
Ñire andria goiz yagiten da,
naizta egun danian,
buruko miña egiten yakon,
biar egin bear danian.

9

Txikitxu polit ori,
begitxu baltzokaz.
Ondo engañetan nozu,
berba labanokaz.

10

Kanpo de Bolantiñen,
aretz arro baten,
zazpi ume aurten.
Kukue egin eta,
txabillotxiak jan.
Kukuen fortuna,
orixe izan zan.

11

Gure neska txikerra,
asitte baleko.
Aitteri tabernatik,
ardaua ekarteko.
Amari errekaduek,
isilik eitteko.
Gure Amaiatxu,
asitte baleko.

12

Txikirrikixin akerra dantzan,
katue bibolin joten,
azeriye dau suari puzke,
erbiye urune eralgitten.
Txikirrikixin soiñuen dantzan,
egin genduen, Bermioko portuen,
Mundakarren auzuen.
Txikirrikixin soiñuegaz,
dantzan eitteko,
zapatatxu zuriek,
egin uderako.

13

Tirikitrauki trauki traukiyetan,
bere ez dago zulakorik Indiyetan.
Indiyek irebazten, errezak ez dire,
zure begi ederrok gatxagoak dire.

14

Bilbo baiño onago dagoen erri baten,
neska txiki bat dago, etxe andi baten.
Txikerra izatiaz deuko bentajie,
kantzeu barik miñagaz eiteko gonie.

15

Maitetxu biotsekoa,
trebola Maiatsekoa.
Ñiretzako jaio ez baziñen,
zerbidu eizu Jaungoikoa.

16

Aite guriek amari,
gona gorriek ekarri.
Gona gorriyen orriyek,
zazpi jostunek josiyek.

17

Mattalen Busturiko,
amari negarrez.
Amantal gorri barik,
eskonduko danez.
Mattalen Busturiko,
izen balitz ona,
ez zan etorriko,
Busturitik ona.

18

Aittitte Manzanero,
pipe erretzailie.
Pipiak erre deutso,
zurraren puntie.

19

Tretatxu Larrauriko, Landako semie,
Bizkaiko lapur danen gobernadorie.
Tretatxu Goikosolik pipie artzien,
infernuko txakurrak Tretaren atzien.
Tretatxuk esan ei dau Begoña ganien,
ez dabela koyuko Bizkaiko lurrjen.

20

Ñire majtetxu or dago,
gaue ta egune negarrez dago.

Berba bi

Mungjan, beste erri euskaldun askotan bezala, aintziñako kopla zaarrak, ume-kantak, esakerak eta pasadjoak dagoz.
Gertatu dena, zera da, urteak pasatu aala galduten joan direala.
Kasu baterako, berrogei urte inguruko andratatik beera, gutxi gora beera, euren eumeei erderaz abestuten dautsiez ume-kantak, ez dakiezalako euskeraz.
Kopla zaarrakaz eta esakerakaz bere, bardin pasetan da. Gaur egungo euskeriak ez deuko aintzinako euskeriak edukiten ebazan esamolde eta giro jatorrak, aiek bai zirala barre eragiteko erak.
Ori dala eta, nik Mungia eta Mungia aldeko ume-kalta eta koplaz zaar batzuk batu dodaz, geure oiturakaaztu edo galdu ez daitezana.
Ogeita-iru ume-kanta eta koplaz zaar ipiñj dodaz nastauta, batzuk ez dagozalako argi ume-kantak edo koplaz zaarrak ote direzan.

Beren negarrak gosoagoak dire
askoren barrie baiño.

21

Alabatxoa ene lastana,
ez egin lorik basoan.
Azeritxoa etorriko yatzu,
ardia zarelakoan.

22

Txiki txikitxue ta polit politzue,
gure umetxue dala, polit politzue.
Polit politzue ta txiki txikitxue,
gure umetxue dala kaskar kasartxue.
Kaskar kasartxue ta polit politzue,
gure umetxue dala bior biortxue.
Bior biortxue ta kaskar kaskartxue,
gure umetxue dala iker okertxue.

23

Gure umia lo ta lo,
zuk orain eta nik gero.
Biok batera lo egin eskero,
etxea nok yagon ez dago.
Gure Ñekanen atzean,
mutil zantarrak atian.
Ez dabe eroango gure umia,
andi andi eiñ artian.